

FRÁSÖGN

af 126. þingi Alþjóðáþingmannasambandsins og tengdum fundum í Kampala 31. mars - 5. apríl 2012.

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar IPU sóttu fundinn Þuríður Backman formaður, Árni Páll Árnason varaformaður og Einar K. Guðfinnsson auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar. Helstu mál á dagskrá voru aðgengi að heilbrigðisþjónustu með áherslu á konur og börn, dreifing valds en ekki eingöngu auðs í heiminum og lærdómur sem draga má af atburðum síðasta árs í Mið-Austurlöndum og Norður-Afríku. Þá fór fram almenn umræða um hvernig brúa megi það bil sem oft myndast milli þings og þjóðar. Auk þess fór fram utandagskrárumræða um ástandið í Sýrlandi. 607 þingmenn frá 120 ríkjum sóttu þingið, þar af 40 þingforsetar.

Tólflús-hópurinn, sem er samstarfsvettvangur vestrænna lýðræðisríkja, hittist flesta morgna meðan á þinginu stóð, en þar er farið yfir helstu mál þingsins og afstaða sendinefnda samræmd eins og hægt er. Formaður hópsins, Robert del Picchia frá Frakklandi, stýrði fundunum. Fulltrúar tolfplús-hópsins í framkvæmdastjórn IPU kynntu niðurstöður funda stjórnarinnar og gafst fundargestum kostur á að spyrja út í starf hennar. Jafnframt upplýsti Michèle André frá Frakklandi fundargesti um helstu niðurstöður árlegs kvennafundar IPU sem haldinn var 31. mars í Kampala. Þuríður Backman tók þátt í fundinum ásamt um 100 þingmönnum. Næsti kvennafundur verður haldinn á vorþingi samtakanna 2013. Þá sótti Einar K. Guðfinnsson fund með fulltrúum stjórnarandstöðuflokks í Úganda sem skipulagður var í tengslum við IPU-þingið og kynnti tolf-plús fulltrúum efni hans. Eftir fundinn var einn flokkur stjórnarandstöðunnar í Úganda bannaður sem aukið hefur enn frekar á spennuna milli stjórnar og stjórnarandstöðu.

Hópur norrænu þingmannanna hafði forgöngu um að mál samkynhneigðra í Úganda voru rædd á fundum tolfplús-hópsins í ljósi frumvarps til laga þar sem lögð er til dauðarefsing og bann við samkynhneigð. Tekin var ákvörðun um að tolfplús-hópurinn sendi bréf til forseta Úganda og þingforseta þar sem hvatt væri til þess að lagafrumvarpið yrði endurskoðað og efni þess gagnrýnt. Árni Páll Árnason lagði til að einnig yrðu send bréf sama efnis til allra þingflokksformanna á úgandíska þinginu þar sem a.m.k. hluti stjórnarandstöðunnar er hlynntur lagafrumvarpinu. Var það samþykkt einróma af nefndarmönnum. Norræni hópurinn bauð jafnframt einum af forystumönnum samtaka samkynhneigðra í Úganda til norræns hádegisverðar þar sem hann kynnti baráttumála samtakanna og svaraði spurningum þingmannanna.

Við setningu 126. þings IPU flutti forseti þingsins í Kampala, Yoweri Kaguta Museveni, ávarp þar sem hann bauð þátttakendur velkomna og kynnti dagskrá þingsins. Aðrir sem tóku til máls við setninguna voru Rebecca Kadaga, forseti þingsins í Úganda, Zachary Mhuri-Muita, framkvæmdastjóri skrifstofu Sameinuðu þjóðanna sem fer með málefni Afríkusambandsins og Abdelwahad Radi, foresti IPU. Á fyrsta degi þingfundar var opin samræða við dr. Anthony Lake, framkvæmdastjóra Barnahjálpar Sameinuðu þjóðanna (UNICEF), og dr. Babatunde Osotimehin, framkvæmdastjóra Mannfjöldasjóðs Sameinuðu þjóðanna (UNFPA).

Almenn umræða fór fram um stjórnmalalegt, efnahagslegt og félagslegt ástand í heiminum með áherslu á það hvernig brúa megi það bil sem oft myndast milli þings og þjóðar og tóku 104 sendinefndir þátt í umræðunni. Þuríður Backman tók þátt í umræðunni fyrir hönd Íslandsdeildar. Hún fjallaði um mikilvægi gagnsærra og lýðræðislegra kosninga, þar sem allir þjóðfélagshópar hafa kosningarrétt, og styrkingu þjóðþinga. Þá sagði hún að í ljósi loftslagsbreytinga og auðlindamála væru nauðsynlegt að huga að visfræðilegri stjórnun og jafnrétti kynjanna. Hverfa þyrfti frá þeim mælikvörðum sem mæla eingöngu hagvöxt og horfa í

auknu mæli til heilsufars, líðanar fólks og umhverfisáhrifa. Þá ræddi Þuríður um ástandið í Sírylandi og gagnrýndi kínversk og rússnesk stjórnvöld fyrir að beita neitunarvaldi við afgreiðslu ályktunar öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna varðandi málefni landsins. Að endingu sagði Þuríður að ekki væri mögulegt að brúa bilið milli þings og þjóðar nema jafnréttis væri gætt og allir þjóðfélagshópar hefðu rétt til jafnrar þátttöku í samfélaginu.

Tillögur um utandagskrárefni voru lagðar fram fyrir upphaf þingsins, en aðeins er hægt að taka fyrir eitt mál utan dagskrár á hverju þingi. Lagðar voru fram sjö tillögur en landsdeildir Kanada, Egyptalands, Frakklands, Sameinuðu arabísku furstadæmanna og Bretlands tóku ákvörðun um að sameinast um eina tillögu sem bar yfirskriftina: Framtak Alþjóðaþingmannasambandsins til að stöðva tafarlaust blóðsúthellingar og mannréttindabrot sem framin eru í Sírylandi og nauðsyn þess að tryggja aðgang nauðstaddra að hjálparstofnunum og styðja friðarumleitunir og framkvæmd ályktana Arababandalagsins og Sameinuðu þjóðanna. Í ljósi mikilvægis sameiginlegu tillögunnar dróg Argentína tillögu sína til baka áður en umræður hófust. Valið stóð því á milli framangreindrar tillögu og tillögu Írans um nauðsyn þess að styðja við þjóðarsátt um uppbyggingu lýðræðisstofnana í þeim ríkjum þar sem umbrot og ófriður er, sérstaklega í Sírylandi og Barein. Eftir að hafa kynnt tillögu Írans fyrir þinginu dró fulltrúi írönsku landsdeildarinnar hana til baka og studdi sameiginlega tillögu ríkjanna fimm. Þingið samþykkti tillöguna og var hún tekið til umræðu og ályktunar. Ályktun þingsins endurspeglaði málefni umræðunnar og var samþykkt. Landsdeildir Chíle, Kúbu, Suður-Afríku, Úganda og Víetnam lýstu yfir fyrirvara við málsgrein 12 í ályktuninni sem fjallaði um efnahagslegar refsiaðgerðir en Síryland, Íran, Kórea og Venesúela höfnuðu ályktuninni í heild sinni.

Fastanefndirnar þrjár tóku fyrir fram ákveðin mál til umfjöllunar. Ályktanir nefndanna voru síðan afgreiddar á þingfundi. Einar K. Guðfinnsson tók þátt í störfum 1. nefndar, um frið og alþjóðleg öryggismál, en þar var rætt um þann lærdóm sem draga má af atburðum síðasta árs í Miðausturlöndum og Norður-Afríku. Einar tók þátt í umræðum nefndarinnar og gagnrýndi m.a. stjórnvöld í Sírylandi harðlega fyrir einræði og hrottalegar árásir gegn andspyrnumönnum í landinu. Þá sagði hann miður að alþjóðasamfélagið hefði ekki brugðist við ástandinu af festu. Rússar og Kínverjar hefðu brugðist sýrlensku þjóðinni með því að standa í vegi fyrir aðgerðum Sameinuðu þjóðanna vegna efnahagslegra og hernaðarlegra hagsmuna sinna. Tekin var ákvörðun um að næsta umræðuefni nefndarinnar yrði Ábyrgð til varnar: Hlutverk þjóðþinga við vernd almennings.

Árni Páll Árnason tók þátt í störfum 2. nefndar, um sjálfbæra þróun, efnahags- og viðskiptamál, en þar var rætt og ályktað um dreifingu valds en ekki eingöngu auðs í heiminum. Þá var tekin ákvörðun um að næsta umræðuefni nefndarinnar yrði sanngjörn viðskipti og nýbreytni við fjármögnun fyrir sjálfbæra þróun. Þuríður Backman tók þátt í störfum 3. nefndar, um lýðræði og mannréttindi, en hún fjallaði og ályktaði um aðgengi að heilbrigðisþjónustu með áherslu á konur og börn. Næsta umræðuefni nefndarinnar verður hlutverk fjölmiðla, þ.m.t. samskiptavefja á internetinu, við að stuðla að þátttöku borgaranna og lýðræði.

Forseti þingsins sendi frá sér yfirlýsingu þar sem hann lýsti yfir áhyggjum af ástandinu í Malí þar sem uppreisnarmenn úr röðum stjórnarhersins tóku völdin af lögmætum stjórnvöldum 22. mars sl. Þá var kynnt skýrsla sem unnin var í samvinnu við Þróunaráætlun SP (UNDP) og rannsakaði samband þings og þjóðar hjá aðildarríkjum IPU.

Ráð IPU kom tvisvar sinnum saman á þinginu og afgreiddi fjölda mála. Haíti og Búrma fengu aftur inngöngu í sambandið og eru aðildarríkin nú 162. Nefnd um mannréttindi þingmanna kynnti skýrslur um brot gegn mannréttindum þingmanna og samþykkti ráð IPU fjölmargar ályktanir á grundvelli þeirra. Að lokum fagnaði ráð IPU boði Ekvador um að halda 128. vorþing IPU í Quito 22.-27. mars 2013. Þess má geta að 29,7% þingfulltrúa á 126. þinginu voru konur eða 180 talsins. Næsta þing IPU verður haldið 21.-26. október 2012 í Quebec.

Íslandsdeild IPU fékk jafnframt kynningu á verkefnum Þróunarsamvinnustofnunar Íslands og ABC barnahjálpar í Úganda. Frekari upplýsingar má nálgast á nefndasviði og á vefsvæðinu: <http://www.ipu.org/>.

